

1 Korin

Yesu pi wel wiak kutömweli sëën wë krismaki 24 pöta ök won sëën Pool pi Epesas kak wë pep epwer Korin kakë ingre morörö retëng ë mena. Korin ka pö Krik yangerakë ka kaö naö. Pörek Yuta omën narö Krik omnaröaring wakaima. Korin kak wëauröakaan selap utpet eëima.

Pool pim pep epwer pöt, Korin kakaan wes mëenak kangwer mena.

Pöt epël wia.

Ngön ngës rëaut 1:1-9

Ingre morörö komkap äa 1:10–4:21

Öngre omp wëwëeta ngönte 5:1–7:40

Omp ak kaaröröa ngönte 8:1–11:1

Ingre moröröa yaya yaaöre wëwëeta ngönte 11:2–14:40

Kristoë wal äautere tiarim wal eëpenaat 15:1–58

Yutia ingre moröröaan kaamök elmëaut 16:1–4

Ngön mëët 16:5–24

---

1 1-2 O Anutuu ingre mor sa Korin kak wëaurö, ne Pool Anutuu këmtak
Yesu Kristoë ngön yaaö omën suméak neuléaup, ne tiarim karip Sostenis piiring wë pep epwer retëng ë yanink. Anutuuk ar pim omën wes niulëen Yesu Kristook yal menak wëen ngëengk niwasën wë. Pi ka poutëaan tiarim Aköp Yesu Kristoon yaya yamëaurö pitta pim omën wes moulmëa. Pi pitre tiar pouröa Aköp.

3 Tiarim Pepap Anuture Aköp Yesu Kristo piarpim komre kolapre mayaap pöt arim naë wiaap.

Pool pi Anutuun yowe mëëa

4 Anutu pi Yesu Kristo pimëen yak komre kolap elnieim wë. Pötaan ne arimëen kön wieë kët él epotë Anutuun yoore ärëp maim wë. 5 Anutuuk komre kolap pöt yaalniin Kristook yal menak wëen ompyaö niwasën ar kön tektek wë pöta songönte kosang wesak ök yaaurö. 6 Pipët Kristoon tekeri wesak yaaö ngön pöt arim naë kosang sak wia. 7 Pötaanök ar Aköp Yesu Kristo pim orö tekeri rëepna akuneten kor wë Ngëengk Pulöökë yanink pötön ngönëntaan ngöntök naëngan. 8 Tiarim Aköp Yesu Kristo puuk wotpil niwasën taë wëen enëmak pim waisëpna akun kaöaöök

Anutuu ööetak ketre saun won önëët. ⁹Pöt Anutu pi pim Ruup tiarim Aköp Yesu Kristooring lup kopëtemer sënëak yas niaurö pötaanök. Pi pim elniipënëak ök niia pöt yaalniin piin pangk kön wi kosang wasëpenaat.

Ingre mor saurö komkap äa

¹⁰Karurö, tiarim Aköp Yesu Kristo pim weëre kosang nena pötaan ngön epët kosang wesak niamaan kat wieë. Ar komre kap eënganëp ngön ke kopëtal äe. Arim könre lupöt kopëtal wiaan weë. ¹¹Nem karurö, öng Kolowi pim kaataköröak arim tekrak komkap wia pël neeaute. ¹²Nem pël yeniak pöta songönte epët. Ar epël yamëëaan ya. Arim naëaan naröak, “Ten Pool pimorö,” pël yaan naröak, “Ten Apolos pimorö,” pël yaan naröakta, “Ten Pitaëérö,” pël yaan naröak, “Ten Kristoëérö,” pël yeëean ya. ¹³E tolëël? Kristo pi welung wera ma? Ma Pool nook arimëen yak kéra yetaprak wel wian ma? Ma ar nem ènëm eënëak nem yapintak i nimëa ma? Won. ¹⁴Ne arëkaan omën selap i namëen, Krispasre Kaisa piarpimënt. Nem omën selap i nemomëen eän pötaan ne kön wiin ya kë yes. ¹⁵Pötaanök omën naröak nook ar nem ènëm eënëak nem yapintak i nimëan ngön pöt yok pangk naëpan. ¹⁶Aö, ne kat kolanëp. Stepanas pim kaataköröeta i momëauppe. Munt naröeta i momëan ma won wes ne èngk ma e wesak yaë. ¹⁷Kristo pi ne omnarö i mëëmëak wes nenemëen, ngönüöök amëak wes nemëaup. Pël eëema pöt ne èwatöröa ngön ya pöl naëngön. Pël amaatep Kristo pim kéra yetaprak möa pöta këët mos sépan.

Kristo pi Anutuu weëre kosangöt pet yaalni

¹⁸Yaap, Kristo pi kéra yetaprak wel wia ngön pöten omën kö yesauta kanöök wëauröak kön wiin mos ë yaë. Èn omën Anutuuuk kama yanu pörö tiaröök kön wiin ngön pötak Anutu pim weëre kosangöt pet yaalni pël yewas. ¹⁹Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Ne omën narö pitëmtën kön wiin èwatörö pël yewas piporö pitëm èwatöt wak moiramaap.

Pël eäk omën narö pitëmtën kön wiin kön tektek yaaurö pël yewas piporö pitëm könöt wa moolamaap.”

²⁰Pötaanök èwat omën piporö tolëël eëpën? Ma kön tektek yaaö piporö tolëël eëpën? Ma omën yangerakë omnantëen ngön nga eleim wë piporö tolëël eëpën? Anutuuuk yangerakë èwat pöt irikor yaaut pël pet yaalni.

²¹Anutu èwat pepap puuk kön wiin yangerakë omnarö pitëmtë könötök piin èwat nasën eëpënëak elmëa. Pim ngönëntöten ök yaan kaar omën naröak mosut pël yewas pöt ök aan omën narö kat wiak kön wi kosang wasën utpetetakaan kama moöpënëak kent yaë. ²²Ten Yuta omnaröak epël yak. “Ni omën it ngolöpöt tenim itöök eën pöt nim ngönten wa yaap wasënaat.” Èn ar Krik omnaröak epël yak. “Ni ngön nent ök aan pöta

songönte tenim könötök éwat sak pöt nim ngönten wa yaap wasënaat.”

²³Pël yaketak ten Kristo këra yetaprak möön wel wia pöta songönte ök yaan Yuta omnarö pit kat wiak kaaö yaë. Ën omën muntarö pitta kat wiak, “Kön irikor éak yak,” pël yewas. ²⁴Pël yaëén omën Anutuuk pimëen yaö niwesaurö, Yuta omënre omën muntarö, tiar kön wiin Kristo këra yetaprak möön wel wia pöta ngöntak Anutu pi éwatre weëre kosangringép pöt pet yaalni. ²⁵Omën Anutuuk elmëen naröak kön wiin irikor yaë epëtak yangerakë omnaröa éwatöt il yemowas. Ën omën Anutuuk elmëen naröak kön wiin wiapre kor yaë epëtak yangerakë omnaröa weëre kosangöt il yemowas.

²⁶Karurö, ar ngaanëér Anutuuk yas niak pimëen niwesa pötak arim wakaimauten kön wieë. Omnaröak arim tekraakaan omën selap éwatre weëre kosang yapinringörö pël naniwasen äa. ²⁷Pël éeap omën yangerakë omnaröak éwat wonörö pël yewas piporö Anutuuk yas niak éwat yaningkën éwatörö öö yemongawis. Ën weëre kosang wonörö pël yewas piporö Anutuuk yas niak weëre kosang yaningkën weëre kosangringörö öö yemongawis. ²⁸Pël éak omën omnaröak kön wiin omën pas yapin won irëak wëen omnaröa kaaö yaaurö Anutuuk yas yenian isaurö il yemowas. ²⁹Anutuuk yang omnarö tiar pim éëetak tiarimtok tiarimëent wak isnganëak pël elnia. ³⁰Anutuuk tiar Yesu Kristooring öpenëak niulëa. Tiar piiring wë éwatöt wak Anutuun kön yawi. Kristo puuk kaamök elniin Anutuuk tiarën, “Wotpilörö,” pël yenia. Anutuuk tiarimëen yak ulmëen pi utpetetakaan kama niön kólam sak wë. ³¹Anutuuk tiar ngönëntak epél wia pöt éépenëak pël elnia. “Namp pi érëpsawi ngön apënëak pöt Aköpëel ko wesak ap.”

Pool pi Kristo këra yetaprak möä pöta ngönte ök mëea

2 ¹Karurö, nem ngaan Anutuu ngön keët ök niamëak wais arim naë wakaiman pötak ngön öngpökotre éwatringöröa ya pöl nenian äaut. ²“Ne ngön munt nant nemangön, Yesu Kristo këra yetaprak möön wel wia pöt pëen ök memaat,” pël wesak waisaup. ³Pël éak wais wiapre korring wë ngönëen wak isak niangònëak kas kön wiak reireë ureimaup. ⁴Pël yeem nem ngön aore ngönëen ök niiäö pël eiman pöt omnaröa yaë pöl ar kön ngolöpöt önëak nenian. Won, ne ök yenian Ngëéngk Pulöök kaamök elnëen pim weëre kosangöön itenaurö. ⁵Omnaröa éwatötön kat wia pötaan won, Anutu pim weëre kosang elnia pötaan ar piin kön wi kosang wasënëak ne wiapre korring wakaimaup.

Anutuu Pulöök éwatöt yaningk

⁶Ne omën Anutuu wëwëetak kosang sak wëauröen éwatta ngönöt ök yeniak. Yang omnaröere omp aköröa éwatta ngönöt naën. Pörö pit kö sëpnaarö. ⁷Anutu pim ngön élëep wiakaimaut nem war wesak ök yeniak

epot ngaanëer kutömre yang won wiaan Anutu pimtë wakaimautak kopëta wes wiin wiakaimautök peene tiar kutömweri së éwaatak öpenëak war wes yaningk. ⁸ Yang omp akörök Anutu pim éwat élëep wieëa pöten éwat nasën éa. Pit éwat éanëen yok pangk kutöm Aköp, iere kasir pepap, kéra yetaprak namöön éan tapön. ⁹ Pit éwat naën éautak ne ngönëntak epël wia pöten ök yeniak.

“Omén omnaröak itaampööre kat wiire kön wi pël naënöt

Anutuuuk omén piin lup sant yaalméauröaan kopëta wes wia.”

¹⁰ Ngön pipët élëep wiautak Anutu pim Pulö wes mëen pöta songonte tekeri wes nina. Pöt Pulö pi omén poutë songönöt éwatëpök Anutu pim yaauta songönteta éwat wë. ¹¹ Tiar omnarö nampök nampë könöön éwat naöngan. Pimënt kön pepapökëer éwat öpnaat. Pöta ök omén nampök Anutuu könöön éwat naöngan. Pimtë Pulöökëer éwat wë tekeri yewas. ¹² Anutu pi yang omnaröa könö tiar naningkën éa. Pi tiar pim omén ompyaut yaningk pöta songönten éwat sépenëak pim Pulö ningkën waut. ¹³ Ten Anutuu omén ompyaut yaningk pöta songönten omnaröa könötëaan ök neniaan. Ngëëngk Pulöök re nuulön omén Pulööring wéauröen ngönënta songönte tekeri wes yaningk. ¹⁴ Omén Ngëëngk Pulö naönörö pit Anutuu Pulöök ngön rë moula pöt korar wesak kat nawiin yaë. Ën Ngëëngk Pulö waurö tiarökëer pöta songönten éwat wë. Pötaanök omén Pulö naönörö pit songönten yok pangk éwat nasën éepnaat. ¹⁵ Omén Anutuu Pulö ningkën waurö tiar omén pout yok pangk kom éepnaat. Ën Pulö naönörö pit tiarim songönten éngk ma e wesak pangk kom naën éepnaat. ¹⁶ Pöt pit Anutuu songönten köpël wë pötaanök. Pöta ngönte ngönëntak epël wia.

“Talëpök Anutuu könöön éwat wë?

Talëpök pi omnantön éwat sëpnaan rë moulöpën?”

Omén Pulö naönöröak yok pangk naën éepnaataak tiar Pulöök rë nuulön Kristoë kön yawi pöl yeë.

Ngönën ya yamëngk piporö Anutuu ya omnarö

3 ¹Karurö, ne omén Anutuu Pulö wauröen ök yamëëa pöl arën ök niamëak ök één pangk naën éaut. Kristoë ngöntaan ar öngaaröa ök köpël wë. Pötaanök ne yangerakë omnaröen ök yamëëa pöl arën ök niiaut. ²⁻³ Öngaarö pit kaömp kosangöt nanëmpan, kapa pëen némpnaat. Ar öngaaröa ök ngönënten köpël wëen yak ne ngönën öngpököt pëen ök niiaut. Ën peeneeta ar wëwë ngaantakël wë. Pötaanök ngön öngpököt pangk éwat nasëngan. Ar arim karuröen kaaö éëre neneren sérere ngön aö pël yeë pötak wëwë ngaantakël wë yangerakë omnaröa yaaul yeë pël pet yaalni. ⁴Ar naröak, “Ten Poolëerö,” pël yaan naröak, “Ten Apolos pimorö,” yak. Pötaanök yang omnaröa wëwëetakël wë pël yeniak.

⁵ Ar tol één ten Apolos kom yaalni? Ar kön wiin Apolos puukëer kaöap Kristo pim ököp pël yaë ma? Ma Pool nookëer kaöap Kristo pim ököp

pël yaë ma? Won, tenip om Aköpë inëen pëen yaauwaarök namp ya nentak kom ë niulëen ya yamëngkén ar piin kön wi kosang wesaut. ⁶Tiar ya lupöök nampök wet rëak öpöt ngëntëen nampök nön yati. Pöta ök ne wet rëak ngönën ök niaan Apolos énëmak ngarangk elnia. Tenip om pël éauwaar Anutuukëér kaamök éen këët yaarö. ⁷Pötaanök ngëntöore nön ti pël yaë pöaar yapin wonaar. Ën kaamök éen këët yaarö pöpökëér yapinringëp. ⁸Yangëntaupre nön yatiaup piarip kopëtalaar. Ën sum öpna pöt neenem ya yamëngkauwaar. ⁹Tenip Anuturing ya yamëngkauwaar. Ën ar pöt Anutu pim ya lupö pël yeë. Pël éen pi ngarangk yaalni. Ar tenpimorö won.

Ngönënë ya omnarö ka ök yarëauröa ökörö

Ar Anutu pim kaat pël yeë. ¹⁰Anutu komre kolap elnëak pim yaatak neulëaup. Pël éen omën ka ompyaut ök yarëaupök wet rëak ök éak wap kosang panëët yewesir pöl nook wet rëak ngönënta songönte ök niiaut. Pël éen omën muntarö yal menak wap pötë rangk ök yarë pöl narö peene arim naë ngönën ya yamëngk. Omën peene arim naë ya yamëngk pörö pit këëkë wesak ngönën ök niaö ngarangk elniip. ¹¹Ne Kristo pim ngönte arën ök niiaut. Pim ngön pöt ka wap weit wesira pötë ököt. Pötaanök omnaröak pöt ti oléak wap muntat yok pangk newesirën eëpnaat. ¹²Wap weë pötë rangk ka ök rapënëak naröak koolre siluwaare kël sum kësangring ompyaö pipot wak pël yeë. Ën naröak kéra wiapötre perre koin teënt sak yaila utpet pipot wak pël yeë. ¹³Pël éen omnarö tiarim neenem ya yamëngkautë songönöt tekeri sëpnaat. Akun kaöaöök Anutu pi tiarim ya möneimautë këët esuvesök war wasëpnaat. Tiar pimëen ompyaö elmëeiman pöt koolre siluwaare kël sum kësangringötë ök nanikotön eëpnaat. Ën utpet elmëeiman pöt kéra wiapötre perre koin teënt sak yail pötë ök es kot won sëpnaat. ¹⁴Pël éen omën narö wap weë pötë rangk ök rëën esuvesök nokotön eëpna pörö Anutuu naëaan kangut öpnaarö. ¹⁵Ën narö wap weë pötë rangk utpetatring ök rëën es kotön kangut naön eëpnaat. Pël yaëen omën pörö es nokotön wëën Anutuuk omën pëenörö esuvesiaan kama wa ulmëen öpnaat.

Ingre mor saurö pit Anutu pim ngëëngk tupët

¹⁶Ar Anutuu ngëëngk tupta ökörö. Pötaanök pim Ngëëngk Pulö arim lupötë wë. Pöten ar köpël ma? ¹⁷Omën namp pi Anutu pim tup ngëëngk wesa pöt utpet wasën pöt Anutuuk kangiir utpet mowasëpnaat. Pöt Anutuu tup pöt ngëëngköt pötaanök. Pim ngëëngk tup pöt ar tapörö.

Tiar ngönënë wotöököröen wak isak angan

¹⁸Arimtok arimtë lupötön morök elmëëngan. Arëkaan namp pimtën kön wiin yangerakë omnaröa éwatöt wak wë pël yewas pipop Anutuu

ëöetak éwatép pél sak öpënëak pöt yang omnaröa éwatöt kasëng menak wéen pitök piin kön irikor yaaup pél map. ¹⁹ Yangeraké omnaröa éwat pipot Anutuuk itaangkén kë wonöt pél yaë. Pipta ngönte ngönëntak epël wia.

“Omén omnaröak kön wiin éwatringörö pél yewas piporö morök yaëen

Anutuuk maan pitëmtë morök pötök utpet yemowas.”

²⁰ Èn kaalak ngönëntak nenteta epël ya.

“Aköp pi yangeraké omnaröa éwatötön kön wiin pasut pél yaë.”

²¹ Pötaanök arëkaan naröak ngönëné wotöökörö komre kap èak wak isak anganok. Omén pout arimtëëtok. ²² Pool neere Apolosre Pita ten pourö arimorö. Èn yang epérere öp wëautere wel yawiautere omén peene wia epotere énëmak orööpnaat pipot pout arimot. Anutuuk arimëen yaö éaut. ²³ Ar pöt Kristoëerö, èn Kristo pöp Anutuup.

Aköp pimtok pim ya omnaröa wëwëat kom éepnaat

4 ¹ Ar ten ngönëné wotöököröen kön wiin Kristo pim inëen wë Anutuu ngön kë ngaanëér élëep wiakaima pöt ngarangk èak ök yaaurö pél sëp. ² Pél èen ngarangköröa ngön kosangët epël wia. Ngarangkëp pim ya mena pöt këékë wesak ngarangk èëp. ³ Ne pöt, arök ma omén munt naröakta ya Anutuu nena pöt wël elnëenë pötaan ne kön selap naëngön. Pöt omnaröa wël yaë pöt pasut. Nemtokta nem yaaut wël naëngön. ⁴ Nemtok nem yaauten kön wieë utpet nent nokoirën yaaup. Nook nemtëñ pél aan pangk naëpan. Aköpökëér nem yaaö pöt wël elnëëpnaat. ⁵ Pötaanök akun Anutuu wia pöt naaröön wiaan omnaröa wëwëat kom éëngan. Ènëmak Aköpë waisëpna akun pötak pi omén koutak élëep wia pöt wak éwaatak wiak omén tiarim könöök kent kön wia pötta tekeri wasëpnaap. Pél èak Anutuuk omnarö tiarim yaaut kom èak neenem yaautë kangut nimpnaat.

Korin omnaröak pitëmtëñ wak isak aimä

⁶ Karurö, ne ngön pipët ök yениem ar kaamök elniipënëak ten Apolos tenpimtë songönte ök yениak. Pél èak ngön ngönëntak wia pipot ilap riinganëen tenpim énëm éenëëten kent yaë. Pötaanök ar naröak kom èak ngönëné wotöökörö nampön wak isak èak nampön wak irëak angan. ⁷ Karurö, ar muntarö il wesak ngönëné wotöökörö yok pangk kom èen ma? Won. Anutuuk omén pout yaningk, arimtok naön. Pötaanök Anutuuk omén pout yaningk pöten ar tol èen arimtëñ kön wiin naningkén koröp oröön arimtëñ wak yawis?

⁸ Elei, ar arimtëñ kön wiin lupötë ngönëñ peö èak wë. Ar arimtëñ kön wiin Anutuu omén ompyaö pout wak pim èöetak kaö sak wë ten il yaniwas pél yewas. Won, ar kaö nasën wë. Pél èaap nem kentöök ar

pël äak wë pöten kent yaë. Pël kaö sak wëan talte ten kaamök elniin arring kaö sak öpen. ⁹Ne epël kön yawi. Kristo pim ngön yaaö omnarö ten Anutuuk kot niwesak omnaröa iri yantuulë. Ten yang ngarangköröa omnarö ngön yaatak ulmëak weletaan yaö elmëen wë pöröa ök. Pël eën enselre omën pourö tenen it top yaalni. Ne kön wiin Anutuuk ten pël eënëak yantuulë. ¹⁰Ten Kristoë ngönte ök yak pötaan omnaröak tenen kön wiin kopël waswas yaaurö pël yaë. Ën ar Kristook yal menak wë arimtén kön wiin éwatringörö pël yaë. Omnaröak tenen kön wiin wiapre kor yaaurö pël yaë. Ën arimtok arimtén kön wiin weëre kosangringörö pël yaë. Pël eën omnaröak arën wak isak yeem tenen wak irëak yaaurö. ¹¹Ngaanëer ngöntök eauröak om ngöntök è imeë iire kaömpre poë koröp poutön ngöntök eeim wë. Pël yaëen omnaröak yanimöön kan yeem oröptak ilenëak yeë? ¹²Pël yeem ten këere kaömp koirënaak yak tenitmë morötök këlangön kat wiak ya yamëngk. Omnaröak tenen ökre was yeniaan kangiir ompyaö wesak yemak. Pitök utpet yaalniin kangiir utpet naalmëen yeë. ¹³Pit utpet wesak yeniaan kangiir wiap yaalmë. Ten yang él epotë omnaröak wa irman yaniwesaurö. Pitök tenen kön wiin utpet panëerö pël yaniwas. Tenen pël elnieimauröak peeneeta tapël yaalni.

Pool pi Korin omnaröen pim yaaul eëpënëak mëëa

¹⁴Ne ar eë sënëen ngön pipot neniaan. Ar nem ruurö yak yaköm eën kön tektek sënëak ök yeniak. ¹⁵Ar Kristook yal menak wëen omën selap pan ngarangk elniipënëak yaë. Pël äaap ar pep selap won. Nemënt kopëtapök ngön ompyaut ök niaan Yesu Kristook yal mangkën arim pep saup. ¹⁶Pötaanök ne ke urak epël yeniak. Nem yeë pöl eeë. ¹⁷Ar nem yeë pöl eënëak Timoti arim naë wes mëen yewais. Ngönëntaan pi nem ru panë sak wë ya ompyaö yamëngkaup. Puuk nem Kristook yal menak wë omnant yaaö pöten arim könöt ngolöp wes nimpnaat. Kristook yal menak epena ngön pöt ne ka poutë ingre mor sauröen ök maim wë.

¹⁸Ar naröak neen, “Pi eprek newaispan,” pël aimeë kölokkölok eim wë. ¹⁹Pël äaap Aköpök kön wiin pangk eën pöt peene tapët arim naë waisumaat. Pël äak pitëm kölokkölok ngön yaaö pötaan ngön naëngan. Pitëm omnant yaautë songönöt tekeri wasën ar pit weëre kosangringörö ma won pöten itaampunëët. ²⁰Anutu pim wa ngaöök nimëen wë pöta songonte ngön pëen yaaut won. Pöt weëre kosangring wë Anutuu ngönta ènëm yaaut. ²¹Ar taltaan kent kön yawi? Utpet eeim wëen ne pësementring waisumaaten kent kön yawi ma ompyaö wëen lup sant elniak mayaaptaring waisumaaten kent kön yawi.

Korin omnaröa naë öngre omp wëwë utpet nent oröa

5 ¹Ne ngön nent omnaröak epël yaan kat yawi. Arim tekrap öngre omp wëwë utpet nent ngönën köpélöröakta naën yaaut oröak wia.

Omën nampök pim pepapë öngöp wak wë pël kat yawi. ² Omën utpet pöt oröak wiaan ar tol een arimtën wak yawis? Pöt pangk naën. Ar utpet oröak wia pötaan yaköm kön wiak omën pipop arring öpanieën waö ë mënëe pöt ompyaö. ³ Yaap, ne arim naë won kamaarek wë. Ën nem könö pöt arring wë. Pötaanök ne arim naë wëa ëëma pöl omnampë utpet ea pöt kat wiak kom eák epël yenia. ⁴ Ar tiarim Aköp Yesu Kristo pimorö pël kön wieë wa top yaëen nem könö arim naë wiaan tiarim Aköp Yesu Kristo pim weëre kosangö nimpnaat. ⁵ Pël een ar omën pöp Setenök këlangön menak pim wëwë ngaante won wes olaan Anutuuk akun kaöaöök Aköp Yesu pim tekeri sépna pötak pim lupmer kama öpnaan waö ë mëeë.

Pool pi Korin omnaröen omën utpetap waö ë mëepënëak mëëa

⁶ Omën utpet pöt om wiaan arimtën wak isak yak pöt pangk naën. Ngön nokoli epëten ar köpél ma? “Pol pëwëö repak kot nent oröak yaapötë sëen pout kakam eëpnaat.” Pöta ök utpet arim naë wia pötak ar pourö utpet niwaspanieën ngarangk këkëk ëeë. ⁷ Ar pöt utpet wonörö. Pötaanök pol pout kakam eëpanëak pëwëö ti yemoolak pöl omën pöpë utpetatök ar pourö utpet niwaspanieën pi waö ë mëeë. Anutuuk ar mait elniak arim utpetat won sëpënëak Kristo sëpsëp ket eák möa. Pötaanök arta utpet eënganieën omën pöp waö ë mëeë. ⁸ Yuta omnaröa ketre saunaat wa moolëak Anutu pim mait elmëa pötaan yoore ärëp yamëëa pöl tiar utpet pout kasëng menak kólam wë ngön këët apa.

⁹ Ne pep newer wet rëak epël retëng ë ninaut. “Ar omën öngre omp wëwëat utpet yaë piporö kasëng meneë,” pël niaut. ¹⁰ Ne omën piporöen kön wieë omën ngönën köpél wë öngre omp wëwëat utpet yaaore keimön yaaö, këkain yaaore Anutu pim urtak omp ak kaarörö ngëëngk yewesa pörö kasëng mampun pël newasën ëaut. Ar ngönën köpélöröaring ngöntre kar naën yeëan talte yang epér yok pangk sëp wasën. ¹¹ “Ar omën namp pimtën, ‘Ne ngönën wak wë,’ pël aimeë arën, ‘Karurö,’ pël niaim wë öngre omp wëwëet utpet eëre omnantön war ë, Anutuu urtak omp ak kaarörö ngëëngk wasööre omnaröen ökre was maö, i ngaat nak kön irikor eëre këkain ë pël yaë ke piporö kasëng mampun,” pël kön wiak retëng ë ninaut. Kot nenteta piiring kaömp ngawi eëngan. ¹²⁻¹³ Nook ngönën wonöröa wëwëat yok pangk kom naëngön. Anutuukéer pël eëpnaat. Ën ar ingre mor sauröakéer arim wëwëat yok pangk kom eënenëet. Pöta ngönte ngönëntak epël wia.
“Omën utpetap arim tekraakaan waö ë mëeë.”

Ngönën kat wiauröak nener ngön yaatak ulmëëngan

6 ¹ Ar ingre mor sauröa naëaan omën namp pim karipëëen ngön wieë ar keker elniak ngön yaatak moulmëepënëak pöt yang ngarangk

ngönën wonöröa naë yok pangk sëpën ma? Won. Pi Anutuu omën sauröa naë së moulmëen kom eëp. ² Ènëmak akun kaöaök Anutuu omën saurö tiarök yangerakë omnaröa wëwëat yok pangk kom eëepena pöten ëwat wë. Ar ènëmak yangerakë omnaröa wëwëat kom eënë pöt kot wia epöökëer yok pangk kom eënëet. ³ Tiarök enselöröa wëwëatta yok pangk kom eëepena pöt ar ëwat wë. Yaap, tiar ya kaö pipët mëmpenaarö. Pötaanök yangerakë wëwë epëtaan kom eëepena pöt kotte. ⁴ Pötaanök ar ingre mor sauröa naë yangerakë omnantëen ngön wieëa pöt tol eënak ngönën won arim ëwat pöröen pitök kom eëpën yemak? ⁵ Ne ngön pipët ar kat wiak eö sënëak ök yeniak. Arim naëaan ëwat omën namp karaar kom eëpnaap won ma? ⁶ Wë koröppe. Pël éaap ngönën kat wia nampök karip ngönën wonöröa naë ngön yaatak ulmëen ya yamëngk.

⁷ Arim nener ngön yaatak yaulmë pötak arim ngönëntakë wëwëat wak yeira. Omnaröak ar utpet niwasööre arimot këkain e pël yaëen kangiir naalmëen eënë pöt yok pangk. ⁸ Pël éaap arimtok omën naröaan utpet mowesak këkain yeë. Pël yeem ingre mor sa arim karuröaanta tapël elmëak utpet panë yaalmë.

⁹ Omën utpet yaaurö Anutuuuk wa ngaök nemomëen eëpna pöten ar ëwat wë. Ar omën epotön köpël eëngan. Omën öngre omp nga yaaöre Anutuu urtak omp ak kaarörö ngëëngk yewesa, öngre omp wëwëet utpet yaaöre omp nampök namp ööaat yaalmëäö, ¹⁰ këkain yaaöre omnantön war yaaö, i ngaat nak kon irikor yaaöre utpet wesak yaaöre omnarö möak këkain yaaö utpet ke pilörö Anutuuuk wa ngaök nemomëen eëpnaat.

¹¹ Ngaan ar narö pi tapël wakaimauröak peene Aköp Yesu Kristook yal yemangkën tiarim Anutu pim Pulöök i niirak arim utpetat won wes nuulaan wotpil sak pimtëen yaö sak wë.

Ompyaö wë Anutuu yapinte wak isak apa

¹² Ar naröak epël yak. "Omnant pout yok pangk eëmaat," pël yak. Pöt yok pangk yaketak omën nantök ar pangk kaamök naalniipan. Neenta, "Omën pout yok pangk eëmaat," pël amaatak omën nent kaö sëen inëen elmëengönëen pël naëngön. ¹³ Ar naröak epël yak. "Kaömp pöt yaatakëet yak nëen yaatak yes. Ya epët kaömpötëet," pël yak. Pöt yok pangk yaketak Anutuuuk pipetepar won wasëpnaat. Èn möönre koröp epö öngre omp nga yaaö pötë yaö wonö. Tiarim möönre koröp epö Aköpë inëen elmëepnëak yaö éau. Aköp pi tiarim möönre koröp epöökë pepap.

¹⁴ Anutuuuk Aköp weletakaan wal e ulmëaupök tiarta tapël pim weëre kosangöök wal e niulëepën sa. ¹⁵ Arim möönre koröp pipot Kristo pim koröp lup nant ar pöt ëwat wë. Ar kön wiin arim möönre koröp wak öng kan pas yaaupring erën eën pangk eëpën ma? Pël naëngan, won pan.

¹⁶ Omp namp öng kan pas yaaupring erën yaë pöp pi öng pöpring koröp kopëtao yeö ar pöten köpël ma? Pöta ngönte ngönëntak epël wia. "Piarip

pouwaar erën eën koröp kopëtaö pël eepnaat.” ¹⁷En namp Aköpring yal eák wë pipop piiring könre lup kopëtemer sak wë. ¹⁸Öngre omp nga yeé pippel sëp weseé. Utpet muntat omnarök yaë pipot pitém koröpöt utpet newasën yaë. En namp öngre omp nga eák pöt pimtë koröpöt utpet wasëpnaat. ¹⁹Arim koröp pipö Ngëëngk Pulö pim ngëëngk tupët pöt ar köpél ma? Anutuuk Pulö arim lupötë ulmëen wë. Arim koröp pipö arimtëö won, Anutu pimö. ²⁰Puuk sum kësang elniak ar utpetatë öngpökaan kama wak pimëen niwesa. Pötaanök ar ompyaö wë pim yapinte wak isak aë.

Öngre omp yaauta ngonte

7 ¹Arim ngön neen pepeweri péel neean pöt ne kangiir ök niamaan kat wieë. Omén namp omp tek öpna pöt ompyaö. ²Pël eënëétak öngre omp nga yaaut kësang wia. Pötaanök pötak wer niöpanok ompörö neenem öngöp wak wëen öngöröeta neenem ompöp wak önë pöt ompyaö. ³Ompöpë koröp pipö pim öngöpëö. Pötaanök keimön elmëépan. En öngöpë koröp pipö ompöpëö. Pötaanök keimön elmëépan. ⁴Pöt tol eën? Öngöp pimtok pim koröpö ngarangk naën, pim ompöpök pël yaë. Tapël ompöp pimtok pim koröpö ngarangk naën, pim öngöpök pël yaë. ⁵Öngre omp weëaurö ar nener koröp keimön elmëéngan. Om Anutuun ök manëak wet rëak ngön e kat men eák akunet om wiaan arim koröp keimön eënë pöt yok pangk. Pël eën akun pöt pet irën Setenök morök elniin arim koröp ngarangk naën wë öngre omp nga eënganëen kaalak erën eën. ⁶Ar öngre omp eënëak yeniak pöt ne kosang wesak neniaan. Ar pël eënë pöt yok pangk pël yeniak. ⁷Nem kentöök ar pourö nem ök tek önëak kent yaë. Pël yaëëtak Anutuuk elniin narö öngre omp wak wëen narö tek wë. Pi tiar pël eëpenëak weëre kosangöt kom eák narö nant narö nant yaalni.

⁸Öngre omp tekre kapirörö ne arën ök niamaan kat wieë. Ar nem ök tek önë pöt ompyaö. ⁹Pël eënëétak arim koröpöökë wëwëat ngarangk naën yeem öngre omp eënë pöt ompyaö. Koröpöökë kentre kaurat kaö sak ngep elniipna pöt pangk naën. Pötaanök öngre omp eënë pöt ompyaö.

¹⁰Öngre omp weëaurö, ne arën kosang wesak ök niamaan kat wieë. Ngön epët nook won, Anutu pim këm ngonte. Öngöp pi pim ompöp sëp waspan. ¹¹Ma yok pël eák pöt om öp. Won eën pöt pim ompöp kaalak koirak lup kopëtemer sak öp. En ompöp piita pim öngöp wes mëépan.

¹²Öngre omp muntarö, nem arën ngön niama epët Aköpëët won, nemtëët. Omp ngönëen kat wia namp öng Kristoon kön wi kosang newasënep koirën piiring öpënëak kent yaëen pöt wes mëépan. ¹³En tapël öng ngönëen kat wia namp omp Kristoon kön wi kosang newasën nampring wëen piiring öpënëak kent yaëen pöt wes mëépan. ¹⁴Pöt tol eën? Öng ngönëen kat wia pöpëen Anutuuk omp Kristoon kön wi kosang

newasënëp yaö elmëa. Tapël omp ngönën kat wia pöpëen Anutuuk öng Kristoon kön wi kosang newasënëp yaö elmëa. Pël naën ea talte piarpim ruurö Anutuu éoetak kölam nasën éepën. Pit Anutuuk pimëen yaö wesa. ¹⁵ Ën ngönën köpël öng ma omp nampök pim weëaup sëp wasëpënëak yaan pöt ngönën kat wia pöpök il newariipan. Anutuuk tiar mayaaptak öpenëak yaö niwesa. Pötaanök nga elpanok ngönën köpëlëp sëp wasëpënëak yaan ngönën kat wiaup yok pangk kat mowiin sëpnaat. ¹⁶ Öngörö, arim ompörök sëp niwasëpënëak yaan il mowariak kaamök elmëen Kristo pim naë rë olaan kama öpna pöten ar köpël wë. Tapël ompöröeta, arim öngörök sëp niwasëpënëak yaan il mowariak kaamök elmëen Kristo pim naë rë olaan kama öpna pöten ar köpël wë.

Anutuu yas niaan wakaiman pöl öpa

¹⁷ Om ar pourö Anutuuk arim wëwë önëak yaö elniin wakaiman yas niaan pim naë rë olëak wëäö pötak wakaiman pöl weë. Ngön pipët ar ka poutë ingre mor sauröen kosang wesak ök niaim wë. ¹⁸ Namp Anutuun yaö éak pim koröp kautmoilën wëen Anutuuk yas mëea éen pöt pim ila pöt ngep éepnaaten kön wiipan. Ën namp nailën wëen Anutuuk yas mëea éen pöt ilépnaaten kön wiipan. ¹⁹ Koröp kaut yailaut ma nailën yaaut piptepar om pastepar. Anutuu ngön kosangta énëm éepena pötaar omën këët. ²⁰ Anutuuk yas niaan pim naë san pötak wakaiman pöl weë. ²¹ Ar inëen éeim wëen Anutuuk yas niia éen pöt wil niulëepnaaten kön selap éenganok. Arim wil niulëepnaata kan nent oröön pöt pöök seë. ²² Inëen wë ma won pöten kön selap naën éepenaata songönte epët. Omën namp inëen wëen Aköpök yas mëea pöp puuk wil moulmëen pimëen yes. Ën namp inëen won wëen Aköpök yas mëea éen pöt Kristoe inëenep pël yes. ²³ Anutuuk ar sum kaö elniak utpetatë öngpökaan kama niwak pimëen niwesaurö. Pötaanök omnaröa yaautë énëm éenganep pim énëm seë. ²⁴ Karurö, omën pourö tiar Anutuuk yas niaan pim naë san pötak wakaiman pöl piiring öpa.

Ongre omp tekre kapiröröa ngönte

²⁵ Ne ongredomp teköröa ngönte ök niamaan kat wieë. Ngön epët Anutuuk ök nenëaan, nemtok kësangën elnëak weëre kosang nangkën nem ngön këët ök yeniyak epëten yaap pël wasënëet. ²⁶ Ne kön wiin akun eptak këëre ngaat oröak wia pötaanök peene wë epël öne pöt ompyaö. ²⁷ Ongredomp éaurö pöt nener wes mëenëak kön wiinganok. Ën ongredomp naën wë pöt pël éenëeten kön wiinganok. ²⁸ Omp tekörö ar öng öne pöt saun won. Ën öng tekörö ar omp öne pöteta saun won. Om ongredomp éak wëen pöt könömöt arim naë orööpnaat. Pötaanök orööpanëen tek öne pöten kent yaë.

²⁹ Karurö, nem yeniyak pöta songönte epët. Tiar yang eprek öpenëak akun niwia pöt pet irëpënëak temanom yes. Pötaanök akun kot eptak

ar öngre omp éauröak teköröa ök sak weë. ³⁰Ën ingre ya ilak yaauröak pël naën koröp oröak weë. Èrépsawi yaauröak won koröp oröak weë. Omnant sum yaauröak omnant wonöröa ök sak weë. ³¹Yangeraké omnantëen ya kaö yamëngkauröak pötëen kent naën yaauröa ök sak weë. Yangeraké omén pöt teënt kö sëpnaat. Pötaanök tiar pipotön kaö wesak kön selap éëngan.

³² Ar omén pasutëen kön selap naën éënëeten ne kent yaë. Omp tekörö pit Aköpök itaangkén ompyaö sëpna yak pim yaataan kön yawiaurö. ³³Ën omp öngringörö pitém öngöröak itaangkén ompyaö sëpna yak yangeraké omnantëen kön yawiaurö. ³⁴Pit Aköpë omnantre yangeraké omnant pouteparëen kön yawiaurö. Ën öng tekre ulwasörö pit pitém koröpre lup pöt kölam sëpénéak kön wieë Aköpë yaataan kön yawiaurö. Ën öng ompringörö pitém ompöröak itaangkén ompyaö sëpna yak yangeraké omnantëen kön yawiaurö. ³⁵Nem yeniak pipët arim yaaut kan wariaik neniaan, kaamök elniipénéak yeniak. Nem kentöök ar wotpil wë Aköpëen yak weë ngentiak pim yaat mëempunéak kent yaë.

³⁶Ën omp namp pim koontup kaö sak omp öpna salëpök nga ngentiipénéak kön wiin pangk naën éën pöt lup kaip tiak omp mampénéak kön wiin pangk éën omp mës mampna pöt utpet nasëpan. ³⁷Ën omén namp pim könöök koontup tek öpënéak kön kosang wiak pöt pangk pël éëpnaat. ³⁸Nem yeniak pipta songönte epët. Omén namp pim koontup omp mampna pöt ompyaö éëpnaat. Ën namp pim koontup omp nemangkén éën tek öpna pöt ompyaö pan éëpnaat. ³⁹Öng namp pim ompöp öp wëen sëp wesak muntap koirëpna pöt pangk naën. Ën ompöp wel wiin pim omp kent kön wiipna namp yok pangk koirëpnaat. Pöt köntak won, Aköpön kön wieë pël éëpnaat. ⁴⁰Pël éëpnaatak nemté könöök, pim ompöp wel wiin pimënt öpna pöt pi ompyaö pan öpnaat. Ne kön wiin Anutu pim Pulöök kön pipö tekeri wes nangkén yeniak.

Animaut omp ak kaaröröaan kiri ar yaauta ngönte

8 ¹Ne omp ak kaaröröaan kiri ar yaauta ngönte ök niamaan kat wieë. Arök, “Ten kön wiin omnantë songönötön tiar pourö éwat wë,” pël yak. Pël yaketak ne epël yeniak. Tiar omnantë songönötön éwat wë pël apena pöt tiarimtén wak isak apenaat. Pël apenaatak tiar neneren lup sant elmëépena pöt lup kosang sëpnaat. ²Omén namp kön wiin pi omnantë songönte éwat wë pim éwatten wak isak yaan pöt pi këëkë éwat nasën wë pël apenaat. ³Ën namp pi Anutuun lup sant elmëépnaa pöt Anutuuk omén pöpön éwat sak pimëen wasëpnaat.

⁴Ar animaö omp ak kaaröröaan kiri ar éaut yok pangk nëmpen ma won pöten pëél yenéak. Arim, “Omp ak kaar omnaröak ket ea pörö kë wonörö,” pël yak pöt yaap yak. Ën, “Anutu kopëtap këëp, muntarö won,” pël yak pöteta yaap yak. ⁵Kutömweriire yangerak omén kaöarö kësang

omën naröak pitën, “Anutu” pël yamëëaurö wë. Omp ak selap omën ngönën wonöröak ngëëngk wesak yaya yamëëaurö wë pöt yaap. ⁶Pël éaap Anutu kopët namp wë. Pöp tiarim Pep panëëp. Puuk omën él epot pout ket elniin pim inëen elmëëpenëak wë. Én Aköp kopët namp wë. Pöp Yesu Kristo. Puuk omën él epot pout ket elniak wëwë kosangët ningkën wë.

⁷Ar pourö, “Omp akörö kaarörö,” pöt këëkë éwat nasën wë naröak ngaan omp ak kaaröröaan kiri ar eimaö pöten kön wiak kaömp yenem kaömp pöt omp ak kaaröröaan kiri éaut pël kön wieë yen. Pël éak arök, “Yok pangk nén ma won?” pël éak kön selapring yen pötak arim lupöt utpet yaniwas. ⁸Kaömp yenaare won pötök kaamök elniin Anutuu naë nasëngan. Tiar kaömp omp ak kaaröröaan kiri éaut nanën éëepena pöt Anutuu tiarën itenak utpetarö pël newaspan. Én kaömp pöt nëmpena pöteta puuk itenak ompyaurö pël newaspan.

⁹Om këëkë ngarangk éeë. Arök, “Ten kaömp omp ak kaaröröaan kiri éaut néna pöt yok pangk,” pël yewas. Pël yéetak omën kaömp pöten, “Yok pangk nén ma won?” pël kön selap yaë pöröak ar pël yaëen itenak tapël éen pötak pitëm lupöt utpet mowaspanëen ngarangk éeë. ¹⁰Omën kaömp omp ak kaaröröaan kiri éautön, “Num ma won?” pël kön selap yaë pöpöök itaangkën ar, “Omp akörö kaarörö,” pël yewas pörö nampë ngönën tupta kakaati së yenën pi tol éëpën? Piita kaömp ke pilöt yok pangk nëmpnaat wesak arim éném éak kaömp pöt néen pötak pim lupmer utpet wasëpnaat. ¹¹Arim, “Omp akörö kaarörö,” pël yewas pötaan omën pöten këëkë wesak kön nawiin yaë pöp pim lupmer utpet sépnaat. Ngönën kat wia arim kar pöp Kristook pi utpetetakaan kama öpënëak wel wia. ¹²Ar ngönën kat wia arim karuröen utpet pipël elmëäk pitëm lupöt utpet yemowas pipët Kristoonta utpet yaalmë. ¹³Pötaanöök nem kaömp ke pilöt yena pötak nem karipë lupmer utpet yemowasen pöt animaut sasa nanëngan, pi utpet sépnaat.

Pool pim ya yamëngkautaan sum naön pötaan érépsawi éa

9 ¹Anutuu yaat nem mëëpäek kent yeë epët omën nampök il newariipan. Ne tiarim Aköp Yesu Kristo pim ngön yaaö omnamp piin itenaup. Nook pim yaat mënautaan ar piin kön wi kosang wesak wë. ²Omën naröak neen, “Pi Aköpë ngön yaaö omën wonöp,” pël ya. Pël yaatak arök pöt neen, “Pi ngön yaaö omnamp,” pöt éwat wë. Pöt nook pim ngönte ök niaan kön wi kosang wesak wë pötaanöök. Arim wëwëetak ne Aköpë ngön yaaö omnamp pöt pet yaë.

³Omën nemëen kaaö ngön ya pöröen kangiir epël yemak. ⁴Nem arim naë Anutuu yaat yamëngkaö pötaan arim naëaan iire kaömp öma pöt pangk naën ma? ⁵Aköpë nangaröere Pitaare ngön yaaö muntarö pit pitëm öngörö mësak yesaurö. Ne yok pangk pël naëngan ma? Pangk

pël eëemaap. ⁶Elei. Ar kön wiin ten Panapas tenpimënt arën ngönën ök yением kaömpre omnantë waurat pangk eën ma? Tenpimtok pël eëna pöt pangk naëpan. ⁷Nga omnarö kaömpre ngaë omnant pitëmtë monatök naöpan. Émre ya yaaurö pitta këet oröön yok pangk nëmpnaat. Pol purmakaö ngarangk yaaurö pitta yok pangk kapa kolapöt kolak nëmpnaat.

⁸Ngön pipët omnaröa kön pëenëetök naën. Pipta ngönte ngönëntakta wia. ⁹Anutu pim ngön kosangët Mosesök epël ea. "Pol purmakaöp ya kaamök elniak korupait tööpënëak ing samsam yeem nëmpënëak yaëen këmët il mowariingan." Anutu Mosesën ngön mëea pipët pol purmakaöröaan pëen nemaan ea. ¹⁰Won. Anutuuk ten pim ya omnaröaanta kön wieë ngön pipët Mosesën ök maan retëng ea. Omën ya yamëngkaupre këet oröön yewaup piarip köp sëen nant öpënëak kön wieë ya mëmpna pöt yok pangk. ¹¹Tenök arim lupöt kosang sénëak ngönën ök niaim wë. Pötaanök arök kangiir koröpöökë kaamököt nimpunë pöt yok pangk naën ma? ¹²Ya omën muntarö koröpöökë kaamök pöt yemangk. Pötaanök ten wet rëak ya yamëngkaurö pit il yemowasën nimpunëet pangk önaat.

Pël eënaatak Kristo pim ngön ompyaut il wariinganëak pötön naën pas këlangön kat wiak ya yamëngk. ¹³Ngönën omën Anutu pim tup kaöetak waur yaaurö pit omnaröak Anutuun yak kaömpöt wak wais wiin pötëaan nant yeö ar pöten éwat wë. Én kiri ar yaauröeta animaö kiri yemangk pötëaan yeö. ¹⁴Pöta ök Aköp Yesuuk ten pim ngön ompyaut ök yaaurö ar kat yawiauröak koröpöökë kaamököt ningkën önëak kosang wesak ök niiaut.

¹⁵Ne pöt, arök koröpöökë omnant nampunëak neniaan eaut. Peeneeta pël eënenëak retëng naën. Won, ne omnantëen kimang neniangan. Kaömpötëen keën eák wel wiimëak yeem pöt arën kaömpëen neniangan. Ne arim näeaan omnant naön yaaö pötaan érëpsawi yeë. Én nem kentöök ar nenangkën yaëen pötaan érëpsawi eim öma pöten kent yaë. ¹⁶Nem ngön ompyaut ök ni yeë pötaan nemtën wak isak naëngön. Pöt Kristook ne pël eëmëak kosang wesak neeaut. Ne pim ngön ompyaut ök naën yeëan talte pim ya mëmpëak neeaut sëp wesak pötaan ya këlangön kaö eëm. ¹⁷Ya pipët nem könöök yamëngkem talte sum ömaaten kent kön wiim. Pël eëmaatak ya pipët nem könöök naën, Aköpök epël eëmëak nangkën sum naön. ¹⁸Pël ea pötaanök ne kangiir oröpöt yeö? Nem kangiir yeö pöt epët. Ngön ompyaut ök niak kangiir sumere omnant naön yaaup. Ngön ompyaut amëak ne kangiir sumere omnant yok pangk ömaat pël newasën yaaup.

Pool pi omën pouröa inëen sa

¹⁹Ne omën pouröa inëen wonöpök nem könöök ngönën ök niaan omën kësang pan Kristoë naë rë olanëak ar pouröa inëen saut. ²⁰Ne

Yuta omnaröa naë ya yamëngkem pitën ngönën ök maan Kristoë naë rë olapënëak pitëmtë yaaul yaaup. Mosesë ngön kosangta öngpök naönöpök omën pöta öngpök wéauröen ngönën ök maan Kristoë naë rë olapënëak pitëm yaaul yeem pim ngön kosangöt ngaarék yewaup. ²¹ Tapël omën munt Moses pim ngön kosangta ènëm naën yaauröa naë ya yamëngkem arën ngönën ök niaan Kristoë naë rë olanëak neenta Mosesë ngön kosangta ènëm naën yaaup. Mosesë ngön kosangta ènëm naënepök Anutuu ngön kosangët wa noolaan, Kristoë ngönte ngaarék yewaup. ²² Omën pitëm kön wi kosang yewesaut wiap, omnant èepënëak kön selap yaë piporöa naë ya yamëngkem pitën ngön ök maan Kristoë naë rë olapënëak pitëm ök yesën omnäröak neen kön wiin wiapöp pël yewas. Omën pouröen ngönën ök niaan narö Kristoë naë rë olaan utpetetakaan kama niöpënëak arim ök saut. ²³ Nem pël yeë pipët ngön ompyaut kaö sëen nemëntta këet ömëak yeë.

Anutuu omën këet öpenaataan weë ngentiipa

²⁴ Ar omën epëten èwat wë. Ngasam yaaurek omën pourö nener il wasëpënëak pöömpö sépnaat. Pël èepnaatak wet rëak së yaë äaurek orööpna pöpök këet öpnaat. Pötaanök Anutuu omën këet öneëtaan weë ngentieë. ²⁵ Omën ngasam èak nener il wasëpenëak yaë piporö weë ngentiak koröpöökë këlangön yaaö pöten kön nawiin yaë. Pit omën lengë sëpna pötëenta pël yaë. Èn tiar pöt Anutuu naëaan omën weë panë om wiakaim wiaapnaataan tapël èepa. ²⁶ Nemëntta pöömpö yaaupë ököp. Ne pöt leng èémäak yaë äaurekén it kökö ngénal yesaup. Ne omën mor yamö pöpë ököp. Ne köntak namöön yaaup, kaëngk mööngönëak këekë itneë yamöaup. ²⁷ Omën namp ngasamtak muntapök il mowaspanëak pimtë koröpö weë yewas pöl utpet èengönëak nem koröpöökë kentre kaur pöt ngep yaalmëaup. Nemtok ngönën ök niaim olëak kö sungönëak pël yaaup.

Moröktak wiap sënganëen ngarangk këekë èepa

10 ¹ Karurö, ne ar tiarim èärö, Mosesring wakaimaurö, pitëm imautön èngk ma e wasnganëen ök niamaan kat wieë. Anutu pi kepiltak kaka elmëak kanö pet elmëen pit seim i kaö Köp Möau olëak sa. ² I yamëa pöta ök kepil pötak kaka elmëen i kaö ilën irë olëak së Moses pim omën sa. ³ Pël èen Anutu pim Pulöök kaömp tekeri wes mena pöt pit pourö né sa. ⁴ Iiteta Pul tapöök tekeri wes mangkën né sa. I pitëm né sa pöt kël Pulöök pet elmëa pöökaan yaaröön kolak neima. Kël pöööké yapinte Kristo. Iit kël pöökaan yaaröön néen kaamök elmëeima. ⁵ Pël èautak pitëm tekraakaan pouröak utpetat èeima. Pötaan Anutuuk këepöt kön mowiin yang mopöök wel wi won sa.

⁶Pitäm naë omnant oröa pötök tiarën pepanöm yenia pël yaë. Pitäm ea pöl tiar omnantön warre kaur eënganëak pël yaalni. ⁷Pitäm tekrakaan narö pitäm ea pöl Anutuu urtak omp ak kaaröröaan ngëëngk wesak yaya manganok. Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Omnarö wel aisëeë iire kaömp nak wal éak tan uröore ngasam paspas é pël eima.” ⁸Pit naröa ea pöl tiar öngre omp nga eënganok. Pit pël yaëen Anutuuuk pitämëen ya sangën elmëen omën kësang pan 23,000 éak két kopëtetak wel wia. ⁹Pit naröa ea pöl tiar Aköpön morök elmëengan. Pit pël yaëen kamal ngaaröak mëngkén wel wia. ¹⁰Pit naröa ea pöl tiar Anutuuun kaaö ngön angan. Pit pël yaan Anutuuuk pim ensel ngaap wes mëen mëngkén wel wia.

¹¹Omën muntaröak Anutu kasëng mempanëak pepanöm elmëepënëak omën pipot pitäm naë oröa. Akunet pet irëpënëak yaëen wë eporö tiarta kön tektek sépenëak ngönëntak retëng ea. ¹²Pötaanök ar narö arimtën kön wiin isën tiarim éarö il wesak wë pël yewas pörö ar wiap sak utpet eënganëen ngarangk këeké eeë. ¹³Morök ke nentere nent ar utpet eëneak arim naë oröa pöt arimënt pëen won, omën pouröa naë yaarö. Pipot arim naë yaaröön ar yok pangk Anutuuun kön kosang wiaan puuk kaamök elniin morökta weëre kosang pötak wa nuulaan wiap nasëngan. Won, ar moröktak wëen pi kaamök elniin weë sak tauaanëet.

Anutuu änëm yeem urmeraröa änëm naëngan

¹⁴Pötaanök, nem kar panëerö, ar omp ak kaaröröaan ngëëngk wesak yaya yamëeaut kasëng meneë. ¹⁵Ar könringörö. Pötaanök nem niama epët kat wiak kön wi pet eeë. ¹⁶Wain iit kelöntak lë mëak welaköt elmëak Anutuuun yowe yamëea pöta songönte tiar éwat wë. I pipët Kristo pim i tiarimëen lë mëa pöt. Tiar wain i pöt yenem piiring lup kopëtemer sak wë. Ën kë pelak yen pöt, yenem pim möönre koröpö këra yetaprak möa pötak yal yeë. ¹⁷Kë kopëtet wiaan tiar pourö yen. Pötaanök tiar selap pöröak erën éak möönre koröp kopëtaö pël sak wë. ¹⁸Israel omnaröa yaautön kön wieë. Omën animao Anutuuun kiri yemangk pöta kaut yen piporö pit kiri ar yaautak Anuturing lup kopëtemer mowasëpënëak pël yaë. ¹⁹Nem yeniak pipta songönte pöt tolëël? Ne, “Omp ak kaarörö pit kaärö,” ma “Omnaröak pitämëen kiri yemangk pöt kaät,” pël yeniak ma? ²⁰Won, ne epël yeniak. Omën ngönëen wonörö pitäm kiri yemangk pöt Anutuuun won, urmeraröaan yemangk. Pël yaëen ar pitämëen kiri mampööre pitring kaömp ngawi né pël eëneëeten ne kaaö yaë. ²¹Aköpë i kelöntak yenaüröak urmeraröaktakaan nëmpena pöt pangk naëpan. ²²Ar utpet pipot eënen pöt Aköp ya sangën mongawisën nimpënaat. Pi weëre kosangringëp, ar weëre kosang wonörö. Pötaanök pi ya sangën mongawisngan.

Anutuuun ping wesak maim öpa

²³Arök, “Tiar omën pout yok pangk eëpenaat,” pël yak pöt yaap yak. Pël yaketak omën poutök kaamök naalniipan. Arök, “Tiar omën pout

yok pangk ëëpenaat,” pël yaketak omën poutök kosang naniwaspan.

²⁴ Ar arim omnant eënëeëten kön wiinganok, arim karurö kaamök elmieënëeëten kön wieë. ²⁵ Animaut uröm kaatakaan önë pipotön, “Epot omp akkaaröröaan kiri elmäa ma won?” pël eák kön selap eënganëp neë. ²⁶ Pöta ngonte ngönëntak epël wia. “Yangerere yangerak omnant wia epot pout Aköpëet.” Pël wia pötaanök tiar yok pangk omën pout nëmpenaat. ²⁷ Omën ngönëen wonöröak ar pitring kaömp ngawi nënëak yas niak kaömpre animaut ningkën pötön, “Epot omp akkaaröröaan kiri elmäa ma won?” pël eák kön selap eënganëp köntak neë. ²⁸ Pël eënëëtak omën namp nim naë öpnaapök animaö pötön, “Epot omp akkaaröröaan kiri äaut,” pël ök niaan pöt pi utpet mowasén pim lupmer utpet eëpanëëen nënganok. ²⁹ Pipot nëen arim lupöt utpet sepanëëen won, arim karipë lupmer utpet eëpanëak yeniak. Ar nampök epël an koröp. “Ne tol eën omën animautön kön selap yaë pipopön kön wiak nanëen eëm? ³⁰ Ne Anutuun animautaan yowe mëak yenëen omnaröak nem yena pötaan utpet wesak neneapan.”

³¹ Pël aan ne epël yeniak. Ar iire kaömp nëëre omën nant ë pël eënëak pöt Anutuun ping wesak aöök eën. ³² Yuta omënre omën muntaröere ingre mor saurö wiap sépanok pël elmieëngan. ³³ Nem yeë pöl eëe. Nem omnant yeë epot omën pourö kaamök elmieëmëak weë ngentiak yeë. Nemtëëen naëen, omën pourö kaamök elmieëen ompyaö sëen Anutuuk utpetetakaan kama moöpënëak yeë.

11 ¹ Ne Kristoë kanöök ing mësëak pim ök yeë arta tapël nem yeë epël eëe.

Ngönëenë wa toptak ompyaö ëëpenaata ngonte

² Ar omnant nem niaaul yeem ngön ök niaiaut taë wak wëëen ne arëen kön wiin ompyaö yaë. ³ Pël yeëetak nem kentöök ar epëtentä éwat sënëak kent yaë. Ompöröak öngörö ngarangk ea. Kristook ompörö ngarangk ea. Èn Anutuuk Kristo ngarangk ea. ⁴ Tiarim yaaul omp namp pim kepönö kör koëak wëëen pöt omnaröak itenak, “Pi omën munt nampë ikanöök wë,” pël ya. Pël yaatak omp namp ngönëen tuptak Anutuun ök maore pim ngonte tekeri wesak aö pël eëepna pöt pi omën munt nampë ikanöök won. Pötaanök pël yeem pim kepönö kör koëepna pöt utpet eák pim Kaöap Kristo öö mongawisëpnaat. ⁵ Èn öng namp ngönëen tuptak Anutuun ök maore pim ngonte tekeri wesak aö pël yeem pim kepönö kör nokoëën wëëen pöt omnaröak piin, “Ompöpë ikanöök naön wëä,” pël aan pim ompiöp öö mongawisëpnaat. Pöt öng kan pas yaaö namp pim kepön épöt kat ë olëak wë utpet yaë pöl pim kepönö kör nokoëën wëä pötak utpet sak öng ke pöpë ök sëpnaat. ⁶ Öng namp pim kepönö kör nokoëën eëpënëak pöt pim kepön épöt kat ë olap. Pël eëepnaatak öng namp pim kepön épöt kat ë olaan omnaröak piin kön wiin, “Pi öng kan pas yaaö

namp,” pël wasën pi öö kësang sëpnaat. Pötaanök öngörö pipël eák öö sëpanëen pitëm kepönöt kör koëep. ⁷Ompöp pi Anutu pim ök wë pim weëre kosangre eë rangi pöt pet yaë. Pötaanök pi Anutuu ök kaö sak wë pöt pet eëpnaataan pim kepönö kör nokoëep. Ën öngöp pi ompöpë iri wë pöt pet eëpnaataan pim kepönö pangk kör koëepnaat. ⁸Pöta songonte epët. Anutuuk ompöp ket eëpënëak öngöpökaan kaut naön. Öngöpökëer ompöpökaan kaut wak ket ea. ⁹Tapël ompöp pi öngöpëen yak ket naën. Öngöpökëer ompöpëen yak ket eaup. ¹⁰Pël ea pötaanök öngöp pi ompöpë iri wë pöt pet eëpnaataan kepönö kör koëak öpnaat. Pël eën pöt enselörök pöten itaangkën ompyaö eëpnaat. ¹¹Pël eëpnaatak tiar öngre omp Aköpë wëwëetak namp nerak naön, nampnamp kaamök eák wë. ¹²Nem yeniak pipta songonte epët. Anutuuk öng wetëep ompöpökaan ket eën kangiir pörekaan wais peene wë epöök pöt öngörökompörö yawil. Omën pout Anutuuk maan orök wia.

¹³Ar omën epëten kön wieë. Öngörö pitëm kepönöt kör nokoën wë omnaröa tekrak Anutuun ök mapna pöt yok pangk pël yewas ma? Pël naëpan. ¹⁴Tiarim wëauten ar éwat wë. Omp namp öngöröa ök pim kepön épöt wali sëpna pötak omnaröök eöak mapnaat. ¹⁵Ën öngörö pit ngan ép waliit pitëm kepönöt kör koëepënëak Anutuuk menaurö. Pötaanök öng namp pim kepön épöt wali sëpna pöt ompyaö. ¹⁶Omën namp ngön epët komun uröpna pöpön epël memaat. Ten Kristoë ngön yaaö omnaröere Anutuu ingre mor sa pourö epël pëen yaaurö.

Korin omnaröök Aköpë këëre iit utpet wesa

¹⁷Ar Anutuun yaya manëak wa top yeëan pötë ompyaö newasën, utpet yewesan. Pötaanök nem yeniak epët, arën kön wiin ompyaö won. ¹⁸Ne wet rëak epël niamaan. Ar ngönënëen wa rongan yaëen arim tekrak komre kap yaaröa pël aan ne kat wiin yaap koröp yaarö. ¹⁹Ne kön wiin komkap pipot pas naaröön, ar yangerakë omnarö yak arën ökre was elniin ngönëntak kosang yes pörö tekeri wasëpënëak yaarö. ²⁰Arim ngönënëen wa top yeëan pötë Aköpë këët nénëak yeem irikor yeëan. ²¹Ar epël yeëan. Kaömp nénëak Aköpön kön nawiin apre pap arim kaömp wak yesan pöt neenemot yenan. Pël eák narö iire kaömp kësang nak kön irikor yaëen narö këën wë. ²²Elei, ar pipël eënëak pöt arim kaaët nénëëtep won ma? Ma ar kön wiin Anutuu ingre mor saurö pipël elmëak ngöntök yaaurö eö yemowas pöt pangk yaë ma? Arim yeëan pötaan tol niam? Kön wiin ompyaö yen pël niam ma? Won, pël naëngan.

Aköp Yesu pim ruurö këëre i elmëa

²³Ne ngön ngaan Aköpë naëaan wa pöt niiaut. Pöt epël. Aköp Yesuuk Yutasök piin ngaaröen kup mowia röök pötak kaömp nent wak ²⁴Anutuun yowe mëak pelak epël ök mëea. “Epët nem mësepët. Arimëen

yak pël elniak wel wiimaat. Neim önéél nem elniauten kön wieë neim önéët.” ²⁵Pël mëak kaömp pöt nëën wain kelönte tapël wak yowe mëak epël mëea. “Wain i epët sulöp ngolöpta nem iit. Wain i epëtak ne wel yawiem nem iit olama pötaan Anutuu omnaröaring sulöp pöt kosang yewas pöt pet yaalni. Neim önéél nem elniauten kön wieë neim önéët.” ²⁶Pël éaan ar këére i nénéél Aköpë wel wiauta songonte tekeri weseim wëen kaalak waisepnaat.

Namp pi Aköpë këére iit utpet wesak pöt saun koirëpnaat

²⁷Pël wia pötaanök omén namp Aköpë iire këët pas köntak némpna pipop Aköpë möönre koröpre i pöt utpet wasën saunaring éepnaat. ²⁸Pötaanök ar këére i nénéak pöt wet rëak arim lupöt wa kom éäkok nén. ²⁹Pöt namp pim lupmer wa kom naënrek Aköpë këére iit köntak némpna pöt pim saunaring némpna pötaan Anutuu këlangön mampnaat. ³⁰Ar pël yeéan pötaanök arim naëaan narö kësang weëre kosang won, yauman yaëen narö wel yawi. ³¹Ën tiarimtok tiarimtok lupöt wotpil wesak wa kom yeéan talte Aköpök wa kom elniire këlangön nimpö pël naën éepën. ³²Aköpë tiarim lupöt wa kom yaalni pöt yang omnaröaring kö sënganëak këlangön yaningk.

³³Pötaanök, karurö, ar Aköpë këére iit ngawi nénéak wa top yeem pöt neneren kor een pourö wais pet irënak ngës rë pël een. ³⁴Ar këen panë een pöt arimtok kaatë nén, wa toptak utpet een kangut orö nirëepanëen.

Ngön muntat nemtok naë waisak ök niak ngan rë nampaat.

Ngëengk Pulöök weëre kosang ke nentere nent yaningk

12 ¹Tiar ngönën yaat mëmpenëak Ngëengk Pulöök weëre kosang ke nentere nent yaningk. Karurö, ne ar pöta songonten këekë éwat sénéak kent yaë. ²Ar éwat wë. Ngaan ngönën köpël wëen yang omp ak wewéat wonörök wer niön pitém éném seimaurö. ³Ne epël niamaan kat wieë. Omén namp Anutuu Pulöök kaamök elmëen pöt, “Yesu sasa kö sëpën,” pël nemaan éepnaat. Ën namp Ngëengk Pulöök kaamök naalmëen een pöt, “Yesu pi Aköp,” pël nemaan éepnaat.

⁴Pulöök Aköpë ngönën ya ke nentere nent mëmpenëak weëre kosang yaningk, Pul pö kopëtaöök. ⁵Tiar Aköpë ya ke nentere nent yamëngk, Aköp pöp kopëtap. ⁶Aköpë ngönën yaat mëmpena kan ke naore naö wia. Anutu pöp kopëtapöök tiar omén pourö neenem weëre kosangöt ninak ya pipot mëmpenëak kaamök yaalni. ⁷Pulö pi ngönëntak ompyaö wesak öpenëak neenem weëre kosangöt kom éak yaningk. ⁸Namp pi Pulöök weëre kosang mangkën ngönën éwat kaö panë apnaat. Ën namp pi Pul tapöök weëre kosang mangkën ngönën öngpököt wa kotiak apnaat. ⁹Namp pi Pul tapöök weëre kosang mangkën Anutuu yaat kosang mëmpnaataan kön wi kosang yewesautaring öpnaat. Ën namp pi

Pul tapöök weëre kosang mangkën yaumanörö ompyaö mowasëpnaat. ¹⁰Namp pi Pulöök weëre kosang mangkën ya it ngolöpöt mëmpnaat. Namp weëre kosang mangkën wetete ngön apënëak kön tektek mowasëpnaat. Namp weëre kosang mangkën Pulööre urmerarö pitäm yaautë songönte kom eëepnaat. Namp weëre kosang mangkën këm ngön ngolöpöök apnaat. Namp weëre kosang mangkën këm ngön ngolöpöök ök aan kaip tiipnaat. ¹¹Ya pipot pout mëmpenëak Pul kopëtapöök tekeri wes yaningk. Pël elniak pimtë könöök omën pourö neenem weëre kosangöt kom eëyaningk.

Tiarim koröpö kopëtaö, kaut selap

¹²Omnarö tiar tiarim koröpö kopëtaö. Ën koröpöökë kaut selap. Pël eën pipot erën eën koröpö kopëtaö pël yaë. Pöta ök omën selap eporö Kristooring erën eën kopëtap pël yaë. ¹³Tiar narö Yuta omnärö, narö omën muntarö, narö inëen yaaurö, narö inëen naenörö. Pël eaap tiar Anutuu Pulöök wa niulëen möönre koröpö kopëtaö yeö. Anutuu pim Pulö ningkën tiar pourö pim Pul kopëtaö wak wëen tiarim lupötë wë.

¹⁴Tiar éwat wë. Koröpöökë kaut kopët nent won, selap. ¹⁵Pötaanök ingesök tol eák epél apën? “Ne mores won pötaan koröpöökë kaut won.” Pël aö omën koröp ölö sëp wesak pélleér së opën ma? Pël naëpan. ¹⁶Ën katéepöcta tol eák epél apën? “Ne itö won pötaan koröpöökë kaut won.” Pël aö omën koröp ölö sëp wesak pélleér së opën ma? Pël naëpan. ¹⁷Koröp pouuk itöt pëen wéanëen tol eák ngön kat wiipën? Ën koröp pouuk katöt pëen wéanëen tol eák wot möopën? Pël naëpan. ¹⁸Anutu pi éwat wë. Pim könöök koröpöökë kaut neenem öpnaarek moulmëa. ¹⁹Koröpöökë kaö epot ke kopëtet pëen éanëen koröp ölö yok pangk wi naön éan tapön. ²⁰Pël naën. Tiar pöt koröpöökë kaut selap pötök erën eën kopëtaö pël yaë.

²¹Itöök moresën epél nemapan. “Ni kaamök naalnëen eëmëëtak nemënt yok pangk ömaap.” Ën kepönöökta ingesën epél nemapan. “Ni kaamök naalnëen eëmëëtak nemënt yok pangk ömaap.” ²²Won, tiarim koröpöökë kaö nantön kön wiin kaöat won pël yewas pipot won eëpena pöt ompyaö naön eëpenaat. ²³Ën tiarim koröpöökë kaö nantön kön wiin pasut pël yewas pipot ompyaö wesak ngarangk eëpenaat. Ën éoaatta ompyaö panë wesak kör koëeppenaat. ²⁴Pël eëpnaatak koröpöökë kaö nantön tiar itaangkën ompyaut pël yaë pipot kör nokoëen eëpenaat. Anutu pimtok tiarim möönre koröpöt ket elniak kaö nantön utpetat pël yewas pipot puuk kön wiin ompyaö eën kör koëeppenaat. ²⁵Pël eëpnaa pötök tiarim möönre koröpöök komre kap pöt naën eëpenaat. Kaö pout nener kaamök eëpënëak éaut. ²⁶Koröpöökë kaö kopët nent këlangön kat yawiin pöt pout këlangön kat wiipnaat. Ën kaö nent ompyaö wëen pöt pout ompyaö öpnaat.

²⁷Ar pöt erën eën Kristo pim möönre koröpö pël yeë. Ën neenem wewéetak pöt pim koröpöökë kaut pël yeë. ²⁸Pël yaëen Anutuuk pim ingre mor saurö tiarim naëe ya omnarö epël ulmëa. Wet rëak ngön yaaö omnarö ulmëa. Pöröaarek tektek ngön yaaurö, pöröaarek rë yemoulaurö, pöröaarek ya it ngolöpöt yamëngkaurö, pöröaarek yauman ompyaö yewesauröere omnarö kaamök yaalmëauröere ngarangk yaalmëauröere këm ngön ngolöpöök yaaurö pël ulmëa. ²⁹Anutuuk pourö ngön yaaö omnarö pël naulmëen ëa. Pourö tektek ngön apënëak naulmëen, pourö omnarö rë moulöpënëak naulmëen, pourö ya it ngolöpöt mëmpënëak naulmëen, ³⁰pourö yauman ompyaö wasëpënëak naulmëen, pourö këm ngön ngolöpöök apënëak naulmëen, pourö këm ngön ngolöpöök ök aan kaip tiipënëak naulmëen. ³¹Anutuuk ar ngönëen yaat mëmpunëak weëre kosang nimpna pöt taltak kaöet pöt wël eák öneen kosang ëeë.

Pël yaëen nook kan ompyaö panë epö pet elniimaan.

Lup sant yaauta ngönte

13 ¹Ne ka nantëeröa ngön köngkömotëere enselöröa ngön köngkömotë omnarö pangk kat wiipnaat pël yeem lup sant naën yeëanëen nem ngön yaaut kuupre intö ngönötë yaan omnaröa ngön keët kat nawiin yaë pöl köntak yeëan tapön. ²Ën ne tektek omnaröa ök wë ngönëen tekeri wasööre ngön öngpökötre éwat poutë songönöt éwat wëëre tomönötön mop wiipënëak kön wi kosang wesak maan pël ë pël yeem lup sant naën yeëanëen omën pasuröa ök wëan tapön. ³Ma nem omnant kom eák omën ngöntök yaaurö mampööre Kristo pim ngöntaan yak maan naröak newak es newaliin wel wi pël yeem lup sant naën yeëan talte kangut naön ëëm.

⁴Omën lup santring wëa pörö ya wiaptaring wë sant yemowesaurö. Pit omën muntaröa omnanteen kön utpet mowiire pitëmtën kön wiin isën kölokkölok ë pël naën yaaurö. ⁵Pit omnant omnaröak kön wiin omën muntaröen naalmëepanëet eën pöt pël naën yaaurö, keimön naën yaaurö. Pit ya sangën naën yaaurö, utpet yaalmëen kangiir naalmëen yaaurö. ⁶Pit utpetateen érepérëp naën, ompyautëen érepérëp yaaurö. ⁷Omën lup santring wëa pörö omnaröak utpet yaalmëen kosang sak wë elmëepnaatön ompyaö éepnaat pël weseë Anutuun kön kosang wiak pim ompyaö éepna pöten korkor eim wë këlangön kat yawiem kosang sak wëaurö.

⁸Lup sant yaaö pöt kö nasën éepnaat. Ën tektek omnaröa ök Anutuu ngönte tekeri yewesa pöt kö sëpnaat. Këm ngön ngolöpöte yaaö pöteta, kö sëpnaat. Ën éwat ke nentere nent pötta kö sëpnaat. ⁹Pöt epël. Tiar éwatöt kaut pëen éwat wë. Ën Anutuu ngönteta kaut pëen tekeri wesak yaaurö. ¹⁰Ënëmak Anutuu wais omën poutë songönte tekeri wes nimpnaatak kaö kot pipot kö sëpnaat.

¹¹ Ne ngaan koturöa ök wë pitëm ngön ya pöl aimaut. Pël éak koturöa kat yawi pöl kat wieimee pitëm könötë wia pöl wiakaimaut. Pël éautak omp kaö sak koturöa yaaö pöt ent é oléaut. ¹² Tiar könitweri këére wot kante itenak këékë itnaangkën yeë pöl peene Anutuu songönte itenak om kotte pëen éwat yes. Ënëmak Kristoë tekeri sëpnaatak éö ningkën piin këékë itaampenaat. Peene pöt tiar Anutuu songönte kaut pëen éwat wë. Akun pötak Anutuu tiarén éwat panë wë pöl pim songön pout éwat sa pet irépenaat.

¹³ Pël een kosang wiaapna pöt epot. Anutuu kön wi kosang yewesautere piin kön kosang wiak pim ompyaö éepnaaten kor wëautere lup sant yaaut, omén nentepar nent pipot kosang wiaapnaat. Lup sant yaautakëér kaöet.

Pulöök weëre kosang yanink pöta ngönte

14 ¹ Ar lup sant yaaut kaö wesak kosang ngentiak arim karurö sant elmëeë. Pël éak pöt ngönënë weëre kosang Ngëëngk Pulöök yanink pipot önëen ök eeë. Pipot Anutuu ngönte tekeri wasënëak weëre kosang yanink pipot önëen wet rëak ök eeë. ² Pöta songönte epël. Omén këm ngön ngolöpöök ya pipop omnäröen nemaan, Anutuu yema. Pi Pulöök elmëen ngön élëepöt ök yaan omnärö kat nawiin, Anutuukëér kat yawi. ³ Pël yaëétak omén Anutuu ngönte tekeri wesak ya pipop omnärö kaamök elmëak pitëm kön wi kosang yewesaut taë wasën kosang sak öpënëak yema. ⁴ Omén këm ngön ngolöpöök ya pipop pimënt kaamök yaë. Ën omén Anutuu ngönte tekeri wesak ya pipop ingre mor sa pourö kaamök yaë. ⁵ Ne ar pourö këm ngön ngolöpöte anëak kent yaë. Ën Anutuu ngönte tekeri wesak anëak kent kaö pan. Omén Anutuu ngönte tekeri wesak ya pipop omén këm ngön ngolöpöök ya pöp il yewas. Ën namp këm ngön ngolöpöök yaan nampöp kaip tiak ingre mor saurö kaamök elmëepna pöt omén këm ngön ngolöpöök ya pipop ya kaö yamëngk. ⁶ Pötaanök karurö, ne arim naë wais këm ngön ngolöpöök ök niaan pötak pangk kaamök naalniapan. Pël éëmaatep arim naë wais Anutuu ngön ök neea pöt niam ma éwat nent nimp ma pim këm ngönte tekeri wesak niam ma ngönën rë niulöm pël éëma pötaar kaamök elniipnaat.

Anutuu ngönte apenëak këm ngön ngolöpöte pangk naëngan

⁷ Ar omén pasut nger pëep köntak mëmpööre wëlemp köntak tang mö pël yaëen ngön këët pangk kat wiin ma? Kat nawiingan. ⁸ Ën kuupö pas yamëngkën talëpök pangk kat wiak ngaëen ya pël wesak ko éepën? Pangk pël naëpan. ⁹ Pöta ök arta këm ngön ngolöp omnäröa pangk kat nawiipanëöök yaan talëpök pangk kat wiipën? Kat nawiipan. Arim ngönöt pas mopöök sëpnaat. ¹⁰ Yang epot poutë omnäröak këm ngön

ke nentere nentak ngön ök ya. Pël yaatak köntak naën ompyaö wesak yaan kat yawi. ¹¹En omën nampök ngön ök neaan kat nawiin eëma pöt puuk neen, “Maimap,” pël yenewasën nookta piin, “Maimap,” pël mowasumaat. ¹²Arim naë tapël wia. Ar weëre kosang Ngëëngk Pulöök yanink pipot önëak kent yeë. Pötaanök weë ngentiin Ngëëngk Pulöök ulöl wes ningkën weëre kosang ingre mor saurö kaamök elmëepna pöt önëët.

¹³Pötaanök omën këm ngön ngolöpöök apna pipop ngön pöt kaip tiin omnarö kat wiipnaan Anutuun weëre kosang kimang map. ¹⁴Pöt epël. Ne këm ngön ngolöp nem köpëltak Anutuun kimang mema pöt nem këmëtere lupmerök yaan könöök naën pas öpnaat. ¹⁵Pötaanök ne tol eëm? Ne Anutuun kimang nemtë ngöntak lupmerre könöök memaap. En Anutuun tan memaanta tapël memaap. ¹⁶Ma ar namp lupmerök këm ngön ngolöpöök Anutuun yowe yemaan omën ngolöp weëre kosang pöt naön nim ngönte pangk kat nawiin eëpna pipop tol éak kat wiak kaamök éak, “Yaap,” apën? Pël naëpan. ¹⁷Ni yaap Anutuun yowe mamëëtak omën ngolöp pöp taë nemowaspan.

¹⁸Ne ar pourö il nuwesak këm ngön ngolöpöök ngön yaaup yak Anutuun yowe yemak. ¹⁹Pël yeëetak ingre mor sauröaring yaya yamëëautak nem kentöök ngön kopët omnaröa kat wiipnaatepar amëak kön yawi. Këm ngön ngolöp selap omnaröa pangk kat nawiin eëpna pöt amaaten kaaö.

²⁰Karurö, ngönöt kat wiak wël yaautaan rungaaröa ök eëengan. Utpet yaaö pötönökéér öngaaröa ök köpël eëe. Pël éak ngönöt kat wiak wël yaaö pötaan kaöaröa ök ompyaö wesak eëe. ²¹Ngönën ngön nent epël wia.

“Ne omën erorën omën naröa ngön maimatëëre omën maimaröa
këm ngönötë ök maan
pit nem ngönte kat nawiin eëpnaat,
Aköpök pël ya.”

²²Pötaanök tiar kön wiin Anutuuk këm ngön ngolöpöte ngön yaaut ngönën kat wiauröaan won ngönën köpëlörö pim weëre kosangoön pet elmëen itaampënëak kön wia. En kangiir Anutuu ngönte tekeri wesak ök yaaut ngönën köpëlöröaan won kat wiauröaan Anutuu songönte tekeri wasën itaampënëak kön wia. ²³Pötaanök ar ingre mor saö pourö wa top éak këm ngön ngolöpöte ngön aim wëën ngolöp ngönën kat yawiauröere köpëlörö ilëak itenak pöt arën kön wiin kaökaö yaë pël wasëpnaat. ²⁴En ar ingre mor saö pourö Anutuu ngönte tekeri wesak ök aim wëën ngönën köpëlëp ma ngolöp kat yawiaup ilëak kat wiak pöt arim yaauten itenak pim saunatön kön wiipnaat. Pim tekeri wesak yaan kat wiipna pötök pim utpet yaaut kom eëen ²⁵pim lupmeri omnant wieëa pöt tekeri sëën itenak rar rë wesirak Anutuun yaya mëak epël niapnaat. “Yaap Anutu arim tekrap wë,” pël niapnaat.

Ngönënëen wa top yaautë ompyaö wesak eëpa

²⁶Karurö, ne tol niam? Arim Anutuu yaya manëak wa top eënëëtë nampök tan nent apnaat, nampök wetete ngön apnaat, nampök Anutuu ngön ngolöp mena nent apnaat, nampök këm ngön ngolöp naöök apnaat, nampök këm ngön ngolöp pöt kaip tiipnaat. Pipot pout yaëen ingre mor saurö kaamök elmëep. ²⁷Këm ngön ngolöpötë anëak pöt pouröak anganok kopët naar ma naar namp pöröak kopët pöppöp yaan nampök songönöt kaip tiak ök niap. ²⁸Ën omën kaip tiipnaap won eën pöt këm ngön ngolöpötë anë pörö ingre mor sauröa wa toptak anganok. Namp pi pël apënëak pöt pëëntak Anutuu map. ²⁹Ën Anutuu ngönte tekeri wesak anëak pöt omën naar ma naar namp aan muntarö ngön pöt kat wiak kom eëe. ³⁰Namp pi wel aisëaan Anutuu ngön nent apënëak kön weswes elmëen wal eë apënëak yaëen pöt wet rëak tauëe ngön yaaup leng eëp. ³¹Ar pourö Anutuu ngönte pangk tekeri wesak anëët. Pël yeem pöppöp aan kat wiak nener lup kosang wasënëet. ³²Omën Anutuu ngönte tekeri wesak ök yaaö pörö pitëm ngön apna pötön ngarangk eëe ök apën ma won pöt kön wiip. ³³Pöt Anutu pi tiar omnant irikor eëpenaaten kaaö, mayaap öpenaaten kent yaaup pötaanök.

Ka nantë Anutuu omnaröa wa topötë yaaul ³⁴ar ngönënëen wa top yeem öngörök ngön angan. Moses pim ngön kosangtak öngörö ompöröa ikanöök öpen pël wia. ³⁵Öngörö, arök wa topötë ngön anë pöt eëaringët. Pötaanök ar ngön nantë songönöt éwat sënëak pöt arim kaatë ompöröen pëél maan ök niap. ³⁶Elei, Korin omnarö ar kön wiin arimtokëér omën muntarö il wesak Anutuu ngönte éwat panë wë. Ar kön wiin Anutuu ngönte wet rëak arim naë oröön ök aimaurö ma? Ma arimtokëér kat wiaurö ma? Pël won.

³⁷Arim naëaan namp pi pimtën kön wiin, “Ne Anutuu ngönte tekeri wesak yaaup,” ma “Ne ngönënë weëre kosang nant Pulöökë naëaan waup,” pël eëpna pipop pi nem ngön retëng yeë epëten Aköpë ngön kosangët pël wasëp. ³⁸Namp ngön epët kat wiak yaap newasën eëpna pipopön, “Anutuu ngönte tekeri wesak yaaup,” pël nemangan. ³⁹Pötaanök, karurö, ar Anutuu ngönte tekeri wesak anëëtaan weë ngentieë. Pël eëak këm ngön ngolöpötë yaaut kan wariingan. ⁴⁰Ar ngönënëen wa top yaautë omnant irikor eënganëp ompyaö wesak eëe.

Kristo wel wiak wal eë

15 ¹Karurö, nem Kristoë ngön ompyaut ök niaan ar kat wiak wak wë pipët kaalak ngolöp wes nampaan. ²Ngön ompyaö pipët ök niaan wak pötakël wëen pöt Anutuu utpetetakaan kama niöpnaat. Om pas kön wi kosang wesan talte pël naalniin eëpën.

³Omën kaët Anutuu neen neaan kat wiak nook arën ngës rëak ök niiaut. Pöt epët. Ngönëntak Kristo pi tiarim saunaëët wel wiipënëak

ëa pöl ëaup. ⁴Pël ëak ngönëntak ëepënëak ëa pöl yang kel weerën kët nentepar nent won sëen kaalak wal ëaup. ⁵Pël ëak wet rëak Pitaan ëö pet elmëak ënëmak pim ru 12 pöröen ëö pet elmëa. ⁶Pörekaan pim ru kësang pan 500 pörö wa top ëak wëen ëö pet elmëa. Omën pörö narö wel wiin kësang om òp wë. ⁷Pörekaan Sems ëö pet elmëak ngön yaaö omën pouröen ëö pet elmëa. ⁸Pël ëaupök ënëmak ne runga kar yawil pöpë òk utpet yaaupön ëö pet elnëaut. ⁹Ne ngön yaaö omën nem karuröa òk won, utpetap. Ne Anutuu ingre mor saurö mënäk utpet weseimaup yak ngön yaaö yapinte nenëanganë salëp. ¹⁰Anutuuk komre kolap elnëak pim ngön yaaö omën wes neulëen wë. Pim komre kolap pöt nem naë mos naën ëaut. Nook ngön yaaö muntarö il wesak ya kaö mëneimaut. Pöt nem weëre kosangöök won, Anutuu komre kolap elnëa pötak mëneimaut. ¹¹Nook ma pitök ngönën òk niaan pöt kotte. Kaöet pöt ngönën kopëtet ten pouröak òk niaan kat wiak kosang wesan.

Wel wiaurö weletakaan wal ëepenaat

¹²Tenök, “Kristo weletakaan wal ëaup,” ngönëntak pël òk niaan tol ëenak arim naëaan naröak, “Wel wiaurö weletakaan wal naëpan,” pël aim? ¹³“Wel wiaurö weletakaan wal naëpan,” arim ngön pöt yaap pöt, “Kristo weletakaan wal naën ëa,” pël apa. ¹⁴Kristo weletakaan wal naën ëanëen tenim ngönën òk yeniiautre arim piin kön wi kosang yewesaut kë naën ëan tapön. ¹⁵Pël ëak pöt pëen won. Ten Anutuun epël niaiat. “Pi Kristo weletakaan wal ë ulmëaup,” pël niaiat. Wel wiaurö wal yaaut wi naön ëanëen Anutuuk tol ëak Kristo wal ë ulmëan tapön. Pël ëen tenim ngön yeniak epotön kön wiin, “Pi Anutuu ngësël wesak kaar yaurö,” pël ëan tapön. ¹⁶Tiar, “Wel wiaurö weletakaan wal naëpan,” ngön pël yeëan talte Kristoonta, “Weletakaan wal naënëp,” pël apen. ¹⁷Kristo wal naën ëanëen arim kön wi kosang yewesaut mos sëen utpetatë öngpök wëan tapön. ¹⁸Pël ëen omën Kristoon kön wi kosang wesak wel wiaurö kö san tapön. ¹⁹Tiar Kristoon kön kosang wiak pim ompyaö elniipnaaten kor wëen yangerakë wëwë eptakökëér kaamök elnianëen omën muntaröak tiarëen, “Kaökaurö,” pël wesak yangerakë yaköm yaaut il wesak yaköm kaö pan elnian tapön.

²⁰Pël won. Kristo pi yaap wel wiak kaalak wal ëaup. Pi wet rëak wal ëen pim pël ëauten tiar kön wiin omën wel yawia eporö Anutuuk tapël weletakaan wal ë niulëepnaat. ²¹Pöt epël. Omën kopëtap Atam puuk wel yawia pöt ngës rë nina. Tapël omën kopëtap Kristo puuk weletakaan wal yaaut ngës rë nina. ²²Pöt epël. Tiar Atamë ëärö pötaanök pim ëaul pourö wel yawi. Tapël Kristooring yal menak wë pötaanök Anutuuk weletakaan wal ë niulëepen sa. ²³Tiar yaap wal ëepënëak ëa pöl ëepenaat. Kristo pi wet rëak wal ëa. Pël ëen ënëm pim orööpnaatak pimëen sa pöröeta wal ëepenaat. ²⁴Pël ëen omën pout won sëpnaat. Akun pötak pi

yangerakë ngarangkre omën kaö yapinringörö kö mowesak Setenë weëre kosantringörö tapël elmëak pim omp ak ya pöt kë oröön Anutu pim Pepap kaalak mampnaat. ²⁵ Peene pöt kaö sak wë pim yaat mèneim wë énëmak pim kööre tokörö il mowesak pim omp ak ya pöt kë oröön Anutu mampnaat. ²⁶ Kristo pi utpetat il wesak énëm wel yawiauteta il wesak won mowasëpnaat. ²⁷ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. “Anutuuk moulmëen Kristook omnant pout il wesak kaö sak wë,” pël wia. “Omnant pout” ngön pöten tiar kön wiin Anutuuk pimëntta pötring öpnaat pël newasën äa. Pöt Anutu tapöpök Kristo omnant pipotë kaö sak öpënëak moulmëa pötaanök. ²⁸ Pep pi omënere omnant pout Kristoë ikanöök moulmë pet irën Ruup Pep pim kaö wes moulmëa pöpë ikanöököl wëen Anutuuk tiar pouröa kaö sak öpnaat.

²⁹ Omën wel wiaurö kaamök elmëepënëak i yamë pörö pitën tolël kön wiipen? Omën wel wiaurö weletakaan wal naën eëpën talte oröpmorëen omën narö pit kaamök elmëepnaan i mëepën? ³⁰ Èn omnarö két él epotë utpet elniak këëmre këlangönü rang yanuulë pöten tolël kön wiipen? Wel wiaurö weletakaan wal naën eëpën talte ten wal eëpenaata ngönte ök yaan omën naröök pël naalniin eëpën. ³¹ Két poutë ne, “Omnaröök nem Anutuun yak ya yamëngk pötaan nempën ma won?” pël kön yawi. Ngön pipöt ne tiarim Aköp Yesu Kristook yal menak wë arim wëwëatön ya èrepérëp yaë pötaan pil yeniak. ³² Wel wiaurö weletakaan wal naën eëpën talte nem Epesas kak wakaimautak wal eëpenaata ngönte ök yaan omnarö kent ngaaröa ök utpet elnëauta kangut naön eëm. Wel wiaurö weletakaan wal naën eëpën talte omnaröa ya pöl eëpen. Pit epël ya. “Èlpamök wel wiipenaatak peenëer këëre imën nëmpa.”

³³ Nantkaar niapanok. Ar utpet yaauröaring öné pöt pitök arim wëwëet utpet niwasëpnaat. ³⁴ Kön irikor pipot sëp wesak könöt wotpil wesak weë. Utpetat eëngan. Ar kat wieë. Arim naëaan narö Anutuun köpël wë énëm naën yeëan. Pötaanök ar kat wiak öö sënëak yeniak.

Möönre koröp maimaö wak weletakaan wal eëpenaat

³⁵ Naröök epël an koröp. “Wel wiaurö tol äak weletakaan wal eëpën? Pit möönre koröp ke tolëelöt wak wal eëpën?” ³⁶ Ar pël aan pöt epël niamaat. Ngön pipöt ngönén köpélöröa ngönte. Ar omnant ngëntén mout sëp è yesën rëngapöt yaarö. ³⁷ Arim omnant öpöt yangënt pöt möönre ép énëm orööpna pöt nangëntén, lëlëpöt pëen yangënt, korupaëëre omën muntat. ³⁸ Anutu pim könöök lëlëp ke nentere nent pötë elmëen neenem möönre koröpöt yaarö. ³⁹ Wëwëetaring wëaurö tapël wiaan möönre koröpöt ke kopët naö won. Omnaröa möönre koröpö naö, imënöröa möönre koröpö naö, intöröaö naö, pisöröaö naö, pël wë. ⁴⁰ Kutömweri wëauröere yangerak wëaurö tapël wë. Kutömweri wëauröa è rangiat nant, èn yangerak wëauröaat nant. ⁴¹ Këtëpë èwaat maim, ngoonöpëëteta

maim, ariatë ëwaatta maim. Ën ari pöt kom äak neenem ëwa ke nentere nent wia.

⁴² Weletakaan wal yaauteta tapël wia. Möönre koröp yang kel yewer epö maimaö, utpet sëpnaö. Ën möönre koröp kaalak wal eëpna pö maimaö, utpet naëpanëö. ⁴³ Möönre koröp yang kel yewer pö weëre kosang won sak utpet sëen yang kel yewer. Ën weletakaan wal eëpna pö ompyau, weëre kosangring wal eëpnaö. ⁴⁴ Möönre koröp yang kel yewer pö yangerakëö. Weletakaan wal eëpna pö kutömweriö. Yangerakë möönre koröp wia pöl kutömweriöota wia. ⁴⁵ Pöta ngönte ngönëntak epël wia. "Atam, wet rëak oröaup, pi yangerakë wëwëetaringëp." Ën Atam muntap ènëm oröaup, Kristo pöp, pi Pulööringëp yak wëwëeta pep sak wë. ⁴⁶ Pél éaap Pulöökë wëwëet wet rëak naaröön. Yang eprekë wëwëetakeér wet rëak oröön Pulöökë wëwëet ènëm yarë. ⁴⁷ Atam wet rëak oröaup, yangerakaanëp, Anutuuk yangetak ket äaup. Ën Atam ènëm oröaup Kristo pöp kutömweriaanëp. ⁴⁸ Yangerakë omën pourö Atam Anutuuk yangetak ket äaupë ökörö. Ën omën kutömweri wëwëet openaarö kutömweriaanëp Kristo pim ök openaarö. ⁴⁹ Tiarim möönre koröpö omën yangetak ket äaup pimöökë ök wë tapël ènëmak tiarim möönre koröpö omën kutömweriaanëp pimöökë ök openaarö.

⁵⁰ Karurö, ngön epët niamaan kat wieë. Tiarim yang koröp epöök Anutuu kak nasëngan. Ma söpre tetric epöök kosang wieëaut pep nasëngan. ⁵¹ Kat wieë. Ne ngön élëep epët tekeri wesak niamaan. Tiarim omën pourö wel nawiingan. Narö öp wëen Anutuuk teëntom möönre koröp ngolöpö kaip ti nimpnaat.

⁵² Ènëmak akun pet irëpna pötak ensel nampök kuup mëngkén it mësak yengaul pöta ök teëntom pan möönre koröp ngolöpö openaat. Kuup yamëngkén omën wel wiaurö weletakaan sëp won wal yaëen öp wëaurö tiarim möönre koröp ngolöpö kaip ti nimpnaat. ⁵³ Tiarim möönre koröp sëp yaaö epöök ngolöp sak sëp naën eëpnaat. Ma weletaan yaaö äa epöök ngolöp sak wëwë kosangët öpnaat. ⁵⁴ Yaap, tiarim möönre koröp sëp yaaö epöök ngolöp sak sëp naën eëre weletaan yaaö äa epöök ngolöp sak wëwë kosangët epël wia pöt kë rapnaat.

"Anutuuk wel pöt ngep eën won sa."

⁵⁵ "Wel pöta weëre kosangët tarék?"

Wel pöta ngaat tarék? Won."

⁵⁶ Ngön kosangët wa olaan saun pöt weëre kosang yeö. Pél äak pötak nga elniin wel yokoir. ⁵⁷ Anutuu pi tiarim Aköp Yesu Kristo pim weëre kosangtak kaamök elniin wel pöt il yemowas pötaan yowe mepa.

⁵⁸ Pötaanök, nem kar panëérö, ar taintae wesak tauëe. Ar Aköp Yesu pimëen yak ya yamëngk epot mos naëpanëët pél weseë kët él epotë kosang wesak pim yaat mëneim ön.

Yerusalem kak ingre mor sauröaan mon wa top eëpënëak mëea

16 ¹ Ar Anutuu omën Yutia yangerak wëauröaan monat kopëta wasënëak pöt nem Kalesia yangerak omën ingre mor sauröen

ök mëean pöl ëeë. ² Ar Anutuuk kaamök elniin ya mënak neenem mon koirënë pötëaan nant kom éak Sante poutë wa top wes wieim ön. Ne waisën wa top wasënëétaan ya kaö mëngkanëen. ³ Pël een ne wais oröön omën arim monat wak sëpënëak ulmëenë pörö Yerusalem ngönënë kaöaröaan wetete pepat menak wes mëen monatring wak sëpnaat. ⁴ Èn monat kaö een pöt neering ten pourö sënaat.

Pool pi Korin omnaröa naë sëpënëak mëea

⁵ Ne Masetonia yangerakél sumëak kön yawi. Pötaanök pöl sakök arim naë waisumaat. ⁶ Pël éak akun kot nent arim naë ömaat. Ma wëen kopi akunet pet irépën koröp. Pël een arök kaamök elnëak kan naö koir nangkën pöt nal sumaat. ⁷ Ne akun eptak om itningënal el wesak sëen pangk naëpan. Pötaanök Aköpön kat wiin pangk aan pöt akun wali arring ömëak kent kön yawi. ⁸ Peene pöt ne Epesas kak om wëen Pentikos akunet won sëen sumaat. ⁹ Pöt omnarö selap ngönënëen kööre tok yaalnëétak ya kaö mëngkën keët orööpënëak Aköpök ngönënë kanö ngolöp wes nangkën wë pötaanök.

¹⁰ Timoti nem yeë pöl Aköpë yaat yamëngkaup. Pötaanök pi waisën pöt ya kë sëpnaan sant elmëen. ¹¹ Piin kön wiin irepan. Neere kar narö piin kor wë. Pötaanök ngarangk ompyaö elmëak kan naö koir mangkën waisëp.

¹² Tiarim karip Apolos pöp pi kar naröaring arim ngësë waisëpënëak ke urak maan pangk kengkën nasën yaë. Peene won, ènëmak mop naö oröön pöt yok pangk waisëpnaat.

Ngön mëet

¹³ Ar arimtën ngarangk keëkë ëeimeë kön wi kosang yewesautak taë weë. Pël ëeë lupöt kosang wesak weëre kosangring weë. ¹⁴ Pël ëeë arim omnant pout eënëen lup santetaring ëeë.

¹⁵ Ar èwat wë. Stepanasre pim kaatakörö Krik yangerak wet rëak Kristoon kön wi kosang wesak weëngentiak Anutuu omnarö kaamök elnieim wë. ¹⁶ Karurö, ne kosang wesak epël niamaan. Omën ke pilöröere munt narö kaamök elniak ya mëneim wë piporöen itaangkën arim wotöökörö pël ëëp. ¹⁷ Ne arim naë won pötaan ya utpetaring wëen Stepanasre Potunetasre Akaikasringörö pitök arim kangiir waisën ya èrépérëp yeë. ¹⁸ Pit ne ya kë newasën wë. Pötaanök arta kat wiak ya kë sénëët. Omën ke pilöröen kön wiin ompyaö sëp.

¹⁹ Ingre mor saö Esia yangerak wëaurö pitök yowe yenia. Èn Akuilaare öngöp Prisilaare ingre mor saö piarpim kaataak wa top yaaurö pitta Aköpëen yak yowe pan yenia. ²⁰ Tiarim kar pourö yowe yenia. Ar neneren lup santak yowe mëak mor meneë.

²¹ Epët Pool nemtok nem yowe yeniak epët nemtë moresök retëng yeë.

²²Namp Aköpön lup sant naalmëen ëepna pöp pi kö sëpnaap. Aköp Yesu, ni wais.

²³Tiarim Aköp Yesu Kristo pim komre kolap pöt arim naë wiaap.

²⁴Tiar Yesu Kristook yal menak wë pötaan ar pouröen lup sant yaalni. Yaap.

[Yok pi tapët.

Ne Pool.]